

ANÈCDOTES, CURIOSITATS I ESTRANYES COINCIDÈNCIES II

Ramon Gené Capdevila

S'apropava altra vegada el temps per entregar una nova col·laboració per aquests Quaderns de l'apreciat Barri de Sant Magí, quan la inspiració m'agafà novament treballant, si bé en un primer moment no vam reparar en què d'un parell (*o tres*) de coincidències n'acabés sortint el text que ara us proposeu de llegir.

En efecte, m'hauria pogut començar a preocupar seriosament per trobar tema de l'escrit, doncs precisament l'any passat en vam esgotar una bona colla al dedicar una breu poesia a cadascun dels elements que consideràvem intrínsecs de la festa, sinó fos per un reguitzell de curiositats històriques que fan possible una segona part del nostre article anterior intítulat "*Anècdotes, curiositats i estranyes coincidències*", amb que pretenem novament sorprendre, no només al comú dels lectors sinó inclús als més erudits estudiosos de tot el referent a aquest anacoreta tan Cerverí i de la Segarra (*i de Tarragona*), tan estimat i tan nostre com és Sant Magí de la Brufaganya.

I com sigui que una etapa comença on l'anterior finalitzava, hem de partir

de la petita campana del campanar d'espadanya de la capella de Sant Magí de Cervera, que crida joiosa un any més a la festa del barri. Crida a la que s'uneixen les benvolgudes campanes de la Torre de Santa Maria de Cervera, hàbilment tocades pels Campaners de Cervera, la patrona dels quals, com hem repetit en diverses ocasions, és Santa Bàrbara.

El destí volgué doncs que per circumstàncies, l'explicació de les quals excediria en escriure de l'extensió del present text, em trobés Santa Bàrbara en un context totalment diferent i, fins al moment, absolutament desconegut per al qui subscriu.

En efecte, segons la tradició, Santa Bàrbara fou tancada en una torre pel seu pare que, quan va descobrir que era cristiana, volgué degollar-la, però al que en el moment de fer-ho li caigué un llamp carbonitzant-lo. Per tal motiu, és advocada contra el llamp i les explosions, és invocada en les tempestes, tant les naturals com les creades pels homes (*o sigui els bombardejos*), i és patrona, en definitiva, dels minaires, dels artillers i dels campaners.

Però és que a més, és, o millor dit, fou advocada de la “*Real Academia de Leyes de estos Reynos y de Derecho Público*”, constituïda per *Real Cédula* de 20 de febrer de 1763 i essent l’antecedent oficial més remot de l’actual “*Real Academia de Jurisprudencia y Legislación*”, amb seu a Madrid. Diuen algunes fonts que es va posar aquest patronatge en honor de Bàrbara de Bragança, Reina d’Espanya des del 1746 al 1758, de la qual molt en podríem també parlar, però això ja són figures d’un altre paner.

Noteu però que posar el nom d’un sant protector en cada una de les iniciatives oficials importants, i entre elles les Reials Acadèmies, era una bella i vella tradició, que no faria sinó recollir l’adagi “*l’home proposa i Déu disposa*” i que vindria a significar, en el nostre cas, que a la intercessió divina de Santa Bàrbara es deixava tot allò que, en bé de les lleis, els acadèmics membres no poguessin assolir per si mateixos. També deien antigament els pagesos, en acabat de sembrar, “*que Déu hi faci més que nosaltres*”.

Per al qui ho vulgui saber, actualment les vuit Reials Acadèmies espanyoles es troben incorporades al “*Instituto de España*” i de les quals únicament una manté en la denominació el seu sant protector i que és la “*Real Academia de Bellas Artes de San Fernando*”, penso que poden estar ben contents i orgullosos els arquitectes, pintors, escultors i músics que així sigui i potser, no en va, constitueixen, com indiquen, la institució artística de més llarga trajectòria i major vigència cultural a Espanya.

Hem de fer també menció, perquè ens és molt més propera, de la Pontifícia i

Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida, que no sols manté en el seu nom a la Mare de Déu (*coneguda com a Verge de l’Acadèmia o Verge Blanca, Patrona de Lleida*) sinó que la seva finalitat és, precisament, propagar la devoció a la Benaventurada sempre Verge Maria.

Però si tornem a Madrid, i com que el tema s’ho porta i a més està de moda parlar de les institucions financeres, direm també que el precursor de l’actual Banc d’Espanya fou el “*Banco Nacional de San Carlos*”, fundat el 1782, les seves cèdules són considerades, amb raó, els primers bitllets que circularen al nostre país.

Finalment però hagué de desaparèixer; en realitat el van refondre amb nou capital i nom (“*Banco de San Fernando*”), per no poder assumir els deutes contrets. Pocs anys abans, concretament el 26 de maig de 1822, s’expedia una Ordre que portava per títol “*Para que se cumpla inmediatamente el decreto de 9 de noviembre de 1820, que consagra el derecho individual de todos y de cada uno de los accionistas del Banco nacional de San Carlos*”. Si els citats accionistes van recuperar els diners, així com de l’existència de qualsevol paral·lelisme amb la situació actual, és cosa que deixo, pel moment, a judici de cadascú.

Però bé, si tornem al nostre tema, el patronatge per part dels sants més venerats de les Reals Acadèmies, us hauria de donar ara la grata sorpresa de dir-vos quina és l’Acadèmia o Institució que té per patró al nostre estimat Sant Magí de la Brufaganya (o “*San Magín*” en la llengua de Cervantes).

En efecte, estaria molt bé que us la diguéis, però crec que us sorprendreu igualment si us anuncio, i això és el que faig, que no n'he trobat cap. Òbviament l'Associació d'Amics de Sant Magí de Cervera o la Confraria de Sant Magí de Tarragona o la de Sant Magí Màrtir de Barcelona eren exemples massa obvis, es tractava de buscar Sant Magí a la capital d'Espanya, doncs ja hi ha hagut articles molt bons de la Capella de Sant Magí al carrer Santaló de Barcelona, i com que no l'havia trobat com a patró de cap organisme vaig seguir buscant un xic més.

L'objectiu de la nova cerca fou el "*Carrer de Sant Magí*". Aquest existeix no només a Tarragona i a Cervera, amb plaça i tot, a Guissona i a Palma; sinó també, com a "*Calle de San Magín*", a Madrid i, entre d'altres a Murcia, a Huelva i inclús a Santiago de Cuba. Deixarem per a algú altre, o per a una altra ocasió si s'escau, de fer-ne la relació completa.

A Madrid, que és el tema que ens ocupa, es troba al Districte d'Usera, del barri fundat precisament pel Sr. Marcelo Usera Sánchez (1874 - 1955), personatge que dóna nom també a un dels carrers importants de la ciutat. Sant Magí en canvi, amb la seva humilitat característica, denomina un carrer força més estret i menys conegut i transitat.

Ara bé, hem de dir en el seu favor que el carrer de "*San Magín*" té l'entrada i la sortida al citat carrer *Marcelo Usera* i és força llarg i sinuós, trencant així l'esquema de carrers rectilinis del barri, el que ens podria fer pensar que aquest carrer seria molt anterior, potser com un antic camí, qui sap, si al peu d'una

ermita, ja perduda, dedicada al sant que ara ens ocupa.

Per cert, es troba proper a un lloc bastant verd, el Parc de l'Emperadriu Maria d'Àustria, un dels pocs pulmons que hi ha a la capital i que, tal vegada, podríem anomenar des d'ara, entre nosaltres, com la "*Brufaganya madrilenya*".

Resulta interessant ressaltar, per últim, que a la primera meitat del segle XX, els habitants de la ciutat, concretament els veïns, podien escollir el nom dels seus carrers, una cosa que, certament, considerem molt interessant sempre que es possessin d'acord, que en alguna ocasió no degué ser gens fàcil.

Doncs bé, cal dir que al barri d'Usera molts dels carrers són anomenats amb el nom dels familiars i dels treballadors del fundador, si bé, com acabem de constatar, s'hauria mantingut el nom de l'anacoreta.

Això ens indica que se'l sentiren prou seu, com un familiar o veí més, i crec que quelcom molt semblant és el que passa també a casa nostra. En efecte, qui no voldria que el seu carrer es digués de Sant Magí? *Pregunteu-ho a la gent del barri!*

Quan pensàvem que la recerca, per aquest any, hauria finalitzat aquí, i ens tocava passar a la poesia que, com cada any, ens hem preparat llargament des del mateix dia de la festa, vam trobar-nos amb la segona anècdota, més literària que històrica, que tot seguit passem a relatar i que tal vegada us sorprengui més encara que l'anterior.

Per dir-ho ras i curt, senzill i que s'entengui, hi hauria hagut una important

Capella de Sant Magí, a Madrid mateix, a la qual haurien fixat els ulls fins i tot, o especialment hauríem de dir, el monarca de l'època i els membres més importants de la Cort. Ara és quan vindria la sorpresa i us deuria indicar on és (o on era) la “*Capilla de San Magín*”.

En efecte, estaria molt bé que us ho diguéss, però a l'igual que abans, crec que us sorprendreu igualment si us anuncio, i això és el que faig, que no estem parlant d'una construcció real sinó literària, teatral per ser precisos. M'explico.

“*La capilla de San Magín*” és un drama teatral en quatre actes, i amb un pròleg o introducció, escrit per un escriptor no molt conegut, Enrique Zumel (Málaga, 1822 - Madrid, 1897), essent en particular aquesta obra de les menys conegudes de l'autor, fins al punt que en algunes relacions o cronologies no hi figura.

Ara bé, “*La capilla de San Magín*” d'Enrique Zumel, obra que l'autor dedicava a la seva mare, existeix, es conserva i podeu trobar-la fàcilment per Internet en l'edició de la impremta de D. Vicente de Lalama. Fou representada el 1849, segurament amb un èxit notable, al Teatre de la Cort, i d'aquí la meua observació inicial que fins el rei i els nobles es fixessin en el Sant estimat.

Sense entrar en els esdeveniments que es succeeixen en l'obra, si que volem fer esment que els quatre actes tenen lloc al mateix escenari o teló de fons, la capella

de Sant Magí, de la que l'autor ens en fa la següent descripció al principi de l'acte primer: “*Interior de la capilla de San Magín; altar al foro con un cuadro que represente el santo; bugías apagadas hasta su tiempo: puertas a derecha e izquierda: una puerta pequeña junto al altar: dos escaños a uno y otro lado del altar; ventana a la derecha...*”

Amb aquest descripció de la capella, i tornant a la del nostre barri de Cervera, on es celebra la missa matinerana que dóna el tret de sortida al repartiment de l'aigua pels carrers de la ciutat, tancaríem enguany la nostra col·laboració, ja que com digué un altre insigne literat “*lo bueno, si breve dos veces bueno*”; i atès que cal abreujar per raons de pròpia sostenibilitat d'aquests Quaderns del Barri de Sant Magí, (*que per molts anys hi siguin!*), per tal que tothom que tingui quelcom que dir en relació a festa ceriverina, sense dubte molt més interessant que això nostre, pugui fer-ho sense problemes d'espai.

Per cert, us havia mencionat al principi de tot que hi havia tres anècdotes, curiositats i estranyes coincidències i us n'he exposat només dues. La tercera queda fàcilment solucionada, Enrique Zumel naixia el mateix any (1822) en què s'expedia l'ordre ordenant el compliment immediat del dret individual dels accionistes del Banc de Sant Carles. Qui se n'havia adonat? Suposo que tots.

Així que endavant amb la poesia, i bona festa de Sant Magí a tothom!

526

La capilla de S. Magin.

Biblioteca
910
DRAMÁTICA.

COLECCION DE COMEDIAS
REPRESENTADAS CON EXITO
EN LOS TEATROS DE LA CORTE.

Madrid, 1816.
IMPRESA DE DON VICENTE DE LALAMA, EDITOR,
Calle del Duque de Alba. n. 13.